

V Bruselu dne 13.12.2017
COM(2017) 762 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

**Výroční zpráva o činnostech Evropské unie v oblasti výzkumu a technologického
rozvoje a sledování programu Horizont 2020 v roce 2016**

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Výroční zpráva o činnostech Evropské unie v oblasti výzkumu a technologického rozvoje a sledování programu Horizont 2020 v roce 2016

1. SOUVISLOSTI VÝROČNÍ ZPRÁVY O ČINNOSTECH V OBLASTI VÝZKUMU A TECHNOLOGICKÉHO ROZVOJE

Výroční zpráva o činnostech Evropské unie (EU) v oblasti výzkumu a technologického rozvoje a v oblasti šíření výsledků je vyhotovována podle článku 190 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Účelem této zprávy je poskytnout stručný orientační přehled hlavních opatření, která byla provedena v roce, za nějž je zpráva předkládána.

Na základě výzvy Rady ze dne 30. května 2017, aby Komise revidovala svou strategii podávání zpráv, zahrnuje tato zpráva roční údaje z monitorování programu Horizont 2020 ve vztahu k výzvám v rámci programu Horizont 2020, které byly uzavřeny v roce 2016. Od 9. listopadu 2017 jsou další podrobné údaje z monitorování programu Horizont 2020 zveřejňovány v přehledu programu Horizont 2020¹.

2. ŠIRŠÍ POLITICKÉ SOUVISLOSTI V ROCE 2016

Rok 2016 byl druhým rokem činnosti Komise pod vedením předsedy Junckera. Při nástupu do funkce předseda Juncker vyhlásil nový začátek pro Evropu a představil svou agendu pro zaměstnanost, růst, spravedlnost a demokratickou změnu zaměřenou na deset politických priorit.

Další výsledky přinesl Komisi navržený investiční plán pro Evropu s částkou 315 miliard EUR a novým Evropským fondem pro strategické investice (EFPI). Uvedený fond byl plně funkční a přinesl vysoce kvalitní investice k dalšímu posílení evropského hospodářství, včetně investic do výzkumu a inovací a investic pro inovativní malé a střední podniky a malé podniky se střední tržní kapitalizací.

V průběhu roku dosáhly nových fází některé klíčové iniciativy Komise, jako je energetická unie, jednotný digitální trh, unie kapitálových trhů, Evropský program pro bezpečnost a evropský program pro migraci. EU musí být více než kdy jindy pro své občany relevantní a být s nimi v kontaktu. Podle předsedy Junckera potřebujeme větší spojitost mezi politikami, rozhodnutími a strategiemi.

V návaznosti na pařížskou konferenci o změně klimatu (COP21) zahájila Evropská komise provádění závazků EU v oblasti energetiky a klimatu přijetím ambiciózního souboru opatření nazvaného „Čistá energie pro všechny Evropany“, včetně sdělení o „urychlení inovací v oblasti čisté energie“. Uvedené sdělení nastiňuje dalekosáhlá opatření politiky k urychlení přechodu Evropy na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství, a to podporou investic do výzkumu a inovací v oblasti čisté energie a mobilizací účastníků na všech úrovních za účelem snazšího uvádění inovativních technologií a služeb v oblasti čisté energie na trh. Komise se rovněž jménem celé EU připojila k mezinárodní iniciativě Mise inovací, která byla zahájena na pařížské konferenci o změně klimatu a která usiluje o urychlení veřejných a soukromých inovací a výdajů v oblasti čisté energie za účelem řešení změny klimatu.

¹ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/projectresults/index.html>

3. POLITICKÝ RÁMEC

Během tohoto roku, za nějž je podávána zpráva, se dále rozvíjely strategické priority komisaře pro výzkum, vědu a inovace Carlose Moedase, tj. „otevřené inovace, otevřená věda a otevřenost světu“.

Jedním z hlavních prvků „otevřené vědy“ je vytvoření evropského cloudu pro vědu. V roce 2016 zahájila Evropská komise v zájmu využití datové revoluce různé prvky této iniciativy. Cloud pro vědu poskytne evropské vědě, průmyslu a orgánům veřejné moci digitální infrastrukturu světové úrovně, která každému vědeckému a technickému pracovníkovi v Evropské unii dá k dispozici nejmodernější výpočetní kapacitu a kapacitu pro ukládání dat.

V roce 2016 přijala skupina vědeckých poradců na vysoké úrovni v rámci mechanismu vědeckého poradenství stanovisko ke zprávě nazvané „*Closing the gap between light-duty vehicle real-world CO₂ emissions and laboratory testing*“ (Odstranění rozdílů mezi emisemi CO₂ z lehkých vozidel naměřených v reálném provozu a v laboratoři), dosáhla významného pokroku při vypracovávání vědeckého stanoviska ke „kybernetické bezpečnosti na evropském jednotném digitálním trhu“ a k vysvětlivkám k „novým technikám v oblasti zemědělských biotechnologií a zahájila rovněž práci na vědeckém stanovisku k „potravinám z oceánů“. V průběhu roku 2016 spolupracovala skupina na vysoké úrovni úzce s nově založeným konsorciem „Science Advice for Policy by European Academies“ (SAPEA, financováno z programu Horizont 2020), které spojuje vynikající vědomosti a odborné znalosti vědeckých pracovníků z více než 100 akademií a učených společností ve více než 40 zemích z celé Evropy.

K zvýšení schopnosti Evropy vytvářet a rozšiřovat průlomové inovace vytvářející trh probíhala v období od 16. února do 29. dubna 2016 výzva k předkládání námětů na možné zřízení Evropské rady pro inovace. Komise zveřejnila také zvláštní oznámení o zřízení skupiny inovátorů na vysoké úrovni, která má Evropské komisi poskytovat odborné poradenství při navrhování a rozvíjení činnosti Evropské rady pro inovace za účelem posílení kapacit EU v oblasti průlomových inovací vytvářejících trh. Na základě tohoto oznámení byla z téměř 500 návrhů vybrána skupina patnácti členů, kteří utvořili skupinu, jež zahájila činnost dne 1. ledna 2017. Evropská rada pro inovace představuje klíčové opatření Iniciativy pro začínající a rychle se rozvíjející podniky, kterou Komise zahájila s cílem poskytnout mnoha inovativním podnikatelům v Evropě příležitost stát se předními světovými společnostmi. Pilotní opatření v rámci programu Horizont 2020 byla za účasti externích zúčastněných subjektů a příslušných útvarů Komise vypracována již v průběhu roku 2016.

V roce 2016 navrhl Evropský inovační a technologický institut (EIT) nové znalostní a inovační společenství EIT Food, které podporuje inovativní a ekonomicky udržitelné iniciativy s cílem transformovat evropský potravinářský systém, zvýšit důvěru spotřebitelů a zlepšit globální zdraví.

V roce 2016 byla zahájena pilotní akce v rámci oběhového hospodářství, která má prostřednictvím dohod se zúčastněnými subjekty a orgány veřejné moci napomoci různým kategoriím inovátorů, kteří se potýkají s regulačními překážkami². Tyto „dohody o inovacích“ zahájila Evropská komise jako nový pilotní program, který má inovátorům se slibnými řešeními v oblasti životního prostředí pomoci překonat regulační překážky při uvádění jejich nápadů na trh.

² http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/circular-economy/docs/communication-action-plan-forcircular-economy_en.pdf

V únoru 2016 zahájila Komise veřejnou konzultaci o nové iniciativě v oblasti výzkumu a inovací týkající se udržitelné produkce potravin a lepšího hospodaření s vodou v oblasti Středomoří, která se má nazývat PRIMA (Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area – partnerství v oblasti výzkumu a inovací ve středomořské oblasti). V říjnu 2016 přijala Komise legislativní návrh týkající se iniciativy PRIMA založený na článku 185 SFEU, který normotvůrce schválil v roce 2017. To představovalo důležitý milník také vzhledem k posledním událostem v této oblasti sousedící s EU.

V červnu 2016 se Komise jménem EU připojila ke globální iniciativě „Mise inovací“, která byla zahájena na pařížské konferenci o změně klimatu. Tato iniciativa sjednocuje hlavní světové ekonomiky s cílem posílit koordinaci projektů výzkumu a inovací v oblasti technologií pro čistou energii. Všichni členové přislíbili zdvojnásobit v příštích pěti letech veřejné investice do výzkumu a inovací v oblasti čisté energie. V listopadu 2016 vydal Evropský strategický plán pro energetické technologie v rámci konference o plánu SET v Bratislavě zprávu o pokroku za rok 2016³. Ve zprávě byly představeny cíle pro klíčové technologie, které jsou vypracovávány ve spolupráci se všemi členskými státy a ostatními zeměmi EU, které se podílejí na plánu SET, jakož i se zúčastněnými subjekty z oblasti výzkumu a inovací a jsou jimi schváleny. Cíle se zaměřují na snížení nákladů a zvýšení výkonnosti klíčových nízkouhlíkových technologií. Dalším krokem je sestavení prováděcích plánů pro příslušné technologické oblasti, v nichž budou určeny konkrétní činnosti/projekty přispívající k realizaci cílů, jež mají prosazovat zainteresovaní účastníci plánu SET, přičemž tyto plány byly vyhotovovány v průběhu roku 2017.

Evropská komise pokračovala v iniciativě „science4refugees“ zacílené na vědce a výzkumné pracovníky z řad žadatelů o azyl a uprchlíků, jež zahrnuje hledání vhodných míst pro uprchlíky a žadatele o azyl s vědeckým vzděláním ve vědeckých institucích, které se z vlastní vůle prohlásí za „organizace vstřícné k uprchlíkům“.

V roce 2016 obdržel další příjemce grantu ERV Nobelovu cenu. Nobelovou cenu za chemii získal v roce 2016 profesor Ben Feringa z univerzity v nizozemském Groningenu společně se Sirem J. Fraserem Stoddartem a Jean-Pierrem Sauvagem, kteří dohlíželi na dvě individuální stipendia v rámci akcí „Marie Curie-Sklodowska“ „pro návrh a syntézu molekulárních strojů“. Profesor Feringa obdržel první grant ERV pro pokročilé výzkumné pracovníky v roce 2008 a druhý grant v roce 2015 za účelem posunutí hranic oblasti molekulárních motorů. Je šestým příjemcem grantu ERV, který obdržel Nobelovu cenu. Dříve byl rovněž vědeckým pracovníkem, který byl pověřen projektem COFUND v rámci akcí „Marie Curie-Sklodowska“. Kromě toho bylo sedm příjemců grantů ERV již v okamžiku získání grantu laureáty Nobelovy ceny, takže celkový počet laureátů Nobelovy ceny, kterým ERV od zahájení své činnosti před deseti lety poskytla finanční prostředky, dosáhl třinácti.

V říjnu 2016 navrhla Komise novou kosmickou strategii pro Evropu. Tato iniciativa patřila k deseti hlavním iniciativám nové Komise. Zmíněná strategie bude prostřednictvím různých výzev k podávání návrhů úzce spojena s programem Horizont 2020.

V roce 2016 byl v rámci evropského semestru pro koordinaci hospodářských politik přijat soubor doporučení pro jednotlivé země⁴, která se týkala problematiky výzkumu a inovací. Výbor pro Evropský výzkumný prostor a inovace (ERAC), Strategické fórum pro mezinárodní vědecko-technickou spolupráci (SFIC) a Skupina na vysoké úrovni pro

³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/set-plan_progress_2016.pdf

⁴ https://ec.europa.eu/info/european-semester/european-semester-timeline/eu-country-specific-recommendations/2016-european_cs

společné programování vypracovávaly svá stanoviska k průběžnému hodnocení programu Horizont 2020 a příštímu rámcovému programu pro výzkum a inovace.

Nástroj na podporu politiky, který byl v rámci programu Horizont 2020 zaveden v březnu 2015, pokračoval úspěšně jakožto nový nástroj, jenž členským státům a zemím přidruženým k programu Horizont 2020 poskytuje konkrétní pomoc při přípravě, provádění a hodnocení reforem, jež zvýší kvalitu jejich investic v oblasti výzkumu a inovací. Probíhala také práce za účelem posílení metod hodnocení k měření dopadů investic v oblasti výzkumu a inovací, zejména vzhledem k novému rámcovému programu pro výzkum a inovace.

4. PROVÁDĚNÍ PROGRAMU HORIZONT 2020

Prostřednictvím druhého dvouletého pracovního programu na období 2016–2017 je program Horizont 2020 sladěn s politickým programem Komise, a zejména s prioritami, jako je jednotný digitální trh, energetická unie, oběhové hospodářství a Evropský fond pro strategické investice (EFISI). V průběhu roku byly zveřejněny výzvy k podávání návrhů v objemu 7,7 miliardy EUR.

V roce 2016 se uskutečnila druhá vlna zjednodušení programu Horizont 2020, včetně přípravy pilotního projektu paušálního financování. Pilotní projekt v rámci pracovního programu Horizont 2020 na období 2018–2020 otestuje paušální financování velkých projektů kooperativního výzkumu s cílem vyvodit poznatky pro devátý rámcový program.

Další důležitou prioritou z hlediska provádění bylo v roce 2016 strategické programování k přípravě posledního pracovního programu v rámci programu Horizont 2020, v tomto případě tříletého na období 2018–2020. V tomto důležitém procesu byla využita široká škála různých druhů informací pocházejících od zúčastněných subjektů všeobecně a z otevřených konzultací a rovněž z činnosti odborných skupin ze všech oblastí výzkumu a inovací a politiky v rámci programu Horizont 2020. Podporu poskytlo mnoho studií a hodnocení dosavadního pokroku programu.

Ačkoliv se pracovní programy programu Horizont 2020 vztahují na velkou většinu financování dostupného v rámci programu, doplňují je samostatné pracovní programy pro Evropskou radu pro výzkum, program Euratom pro výzkum a odbornou přípravu na období 2014–2018 a Společné výzkumné středisko a rovněž strategický program inovací Evropského inovačního a technologického institutu (EIT).

I v roce 2016 byly podporovány synergie (např. společný podnik Clean Sky 2, společný podnik ECSEL) s evropskými strukturálními a investičními fondy (dále jen „ESI fondy“) a přípravnými akcemi, jako je „cesta ke špičkovému výzkumu“. V rámci toho oznámil komisař Carlos Moedas další rozšíření „pečetě excelence“ na základě programu Horizont 2020. Žadatelé byli vyzváni, aby identifikovali oblasti inteligentní specializace svého členského státu EU nebo regionu a s příslušnými řídicími orgány odpovědnými za ESI fondy na jejich území posoudili možnosti synergií⁵. „Pečeť excelence“ se uděluje návrhům, které splňují kritéria hodnocení, kvůli rozpočtovým omezením v rámci nástroje pro malé a střední podniky (a případně jiných nástrojů s jedním příjemcem) však financovány nejsou. „Pečeť excelence“ umožňuje zemím/regionům uznávat značku kvality udělenou slibným návrhům předloženým v rámci programu Horizont 2020 a podpořit jejich přístup k financování z jiných zdrojů, jako jsou ESI fondy a jiné vnitrostátní nebo regionální investiční programy. Toto opatření doprovázela „mobilizační“ kampaň zaměřená na to, aby

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/indexes/in_your_country_cs.cfm

země/regiony v souvislosti s prováděním svých operačních programů ESI fondů zavedly programy financování vstřícné k nástroji pro malé a střední podniky.

4.1 Hlavní údaje ze sledování – tři roky existence programu Horizont 2020

Do konce roku 2016 bylo uzavřeno 329 výzev v rámci programu Horizont 2020 a předloženo bylo 115 235 způsobilých návrhů s požadovaným celkovým finančním příspěvkem EU ve výši 182,4 miliardy EUR. Z těchto návrhů bylo k financování vybráno pouze 14 549 návrhů, což znamená, že celková míra úspěšnosti způsobilých úplných návrhů v prvních třech letech činila 12,6 %. Do 1. září 2017 bylo podepsáno celkem 13 903 grantových dohod s rozpočtovým přidělem na financování z EU ve výši 24,8 miliardy EUR. Jen v roce 2016 bylo podepsáno celkem 4 594 grantových dohod s finančním příspěvkem EU ve výši 8,3 miliardy EUR⁶.

Během dotčených tří let bylo obdrženo celkem 399 927 způsobilých **žádostí**. V roce 2016 se výrazně zvýšil počet financovaných žádostí (o 23,8 % ve srovnání s rokem 2015) i objem prostředků, které jim byly přiděleny (o 17,1 % oproti roku 2015). Ze všech žádostí obdržených od zahájení programu Horizont 2020 pocházelo 38,4 % od univerzit, 36,1 % ze soukromého sektoru a 18,2 % od výzkumných organizací. Ačkoliv veřejné subjekty měly nejnižší podíl podaných žádostí (3,5 %), jejich míra úspěšnosti byla nejvyšší.

Nejvyšší podíl **účasti** na podepsaných grantových dohodách na členský stát EU mělo v roce 2016 Německo, za ním následují Spojené království a Španělsko. Dvanáct členských států EU zaznamenalo zvýšení účasti, přičemž k nejvyššímu nárůstu došlo v případě Švédska a Španělska. V prvních třech letech programu Horizont 2020 obdržely členské státy celkem 92,8 % finančních prostředků. Zbývající objem finančních prostředků připadl na přidružené⁷ a třetí země.

Podíl účasti třetích zemí na podepsaných grantech během sledovaných tří let činil 1,94 % a grantové dohody byly podepsány s účastníky z 94 různých zemí. Na předních pět zúčastněných zemí (Spojené státy, Čína, Jihoafrická republika, Kanada a Brazílie) připadalo více než 40 % celkové účasti třetích zemí.

Pokud jde o obdržené finanční prostředky, na prvním místě zůstávají univerzity, zatímco z hlediska účasti je téměř předstihl soukromý sektor.

Podíl účasti soukromého sektoru ve výzvách od počátku programu až do konce roku, za nějž je podávána zpráva, činí 32,8 %. Při nezahrnutí specifického cíle „přístup k rizikovému financování“ představují příjemci ze soukromého sektoru 63,9 % všech příjemců podepsaných grantových dohod ve 2. a 3. pilíři.

Jak u veřejných subjektů, tak u ostatních subjektů vzrostl podíl účasti i finanční příspěvek.

V průběhu sledovaných tří let se téměř 35 000 žádostí týkalo **nástroje pro malé a střední podniky**, přičemž jejich počet rok od roku rostl (9 061 v roce 2014, 12 713 v roce 2015 a 13 186 v roce 2016). Průměrná míra úspěšnosti úplných návrhů v rámci nástroje pro malé a střední podniky za první tři roky činila 7,5 % (9,1 % v roce 2014, 6,4 % v roce 2015 a 7,4 % v roce 2016), což je méně než průměr programu Horizont 2020 ve výši 14,8 %, pokud jde o žádosti celkem. Malým a středním podnikům bylo v roce 2016 přiděleno

⁶ Tento soubor údajů zahrnuje výzvy k podávání návrhů uzavřené ke dni 31. prosince 2016, nezahrnuje tudíž výzvy zveřejněné v roce 2016, avšak uzavřené v roce 2017, které budou zahrnuty do příští výroční zprávy o sledování programu Horizont 2020.

⁷ Země přidružené k programu Horizont 2020 jsou: Albánie, Arménie, Bosna a Hercegovina, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Faerské ostrovy, Gruzie, Island, Izrael, Moldavská republika, Norsko, Srbsko, Švýcarsko, Tunisko, Turecko a Ukrajina.

celkem 23,6 % (1,17 miliardy EUR) spojených rozpočtových prostředků na specifický cíl „vedoucí postavení v základních a průmyslových technologiích“ (LEIT) a prioritu „společenské výzvy“, což překračuje rozpočtový cíl ve výši 20 %.

Přibližně 54 % celkového počtu účastníků programu Horizont 2020 představují **nové subjekty**, zbytek se účastnil také sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj. V prvních třech letech programu Horizont 2020 pocházelo 73 % nových účastníků ze soukromého sektoru, což prokazuje přitažlivost programu Horizont 2020 pro soukromé společnosti. Z toho bylo 48,9 % malých a středních podniků.

Za tři roky bylo v průměru 90,5 % všech grantových dohod podepsáno v cílové osmiměsíční lhůtě stanovené v právních předpisech (jež nezahrnuje ERV), přičemž byl zaznamenán nárůst z 90,9 % v roce 2015 na 93,7 % v roce 2016. V prvních třech letech programu Horizont 2020 činila průměrná **doba do poskytnutí grantu** 192,5 dne (208,4 v roce 2014, načež se v roce 2015 snížila na 189,7 a v roce 2016 na 180,9).

V roce 2016 pokračovala pilotní iniciativa **Rychlé cesty k inovacím**, jejímž základním cílem je podpora inovací zkrácením doby potřebné pro uplatnění inovativních nápadů na trhu. Z 1 096 obdržených návrhů jich 48 získalo v roce 2016 finanční prostředky přesahující 100,9 milionu EUR, přičemž 51,7 % účastníků projektů tvořily malé a střední podniky.

Odborní hodnotitelé způsobilých návrhů v tomto období pocházeli ze 107 různých zemí⁸. Většina hodnotitelů pocházela z univerzit nebo výzkumných organizací (společně 68 %), zatímco 17 % pocházelo ze soukromého sektoru. Na veřejné subjekty a ostatní subjekty připadalo přibližně 15 % hodnotitelů. 71 % hodnotitelů pocházelo ze zemí EU-15, 16 % z EU-13, 6 % ze třetích zemí a 6 % z přidružených zemí.

V roce 2016 se zvýšil důraz na posílení mezioborového charakteru výzev k podávání návrhů, zvláště pokud jde o výzkum v oblasti **společenských a humanitních věd**. V roce 2016 bylo 183 témat s významem pro společenské a humanitní vědy. Odborníci z oblasti společenských a humanitních věd měli navíc své zástupce v příslušných hodnoticích panelech, přičemž odborníci a moderátoři dostali cílené pokyny. Společenské a humanitní vědy dále hrály významnou úlohu ve společenské výzvě 6 „Evropa v měnícím se světě: inovativní a přemýšlivé společnosti podporující začlenění“, kde témata s významem pro společenské a humanitní vědy tvořila 94 %.

Pokračovala práce na lepším začleňování **genderového hlediska** do programu Horizont 2020 a v pracovním programu na období 2016–2017 se opět podařilo genderové aspekty lépe zviditelnit. Rovnost žen a mužů má nyní na internetových stránkách programu Horizont 2020 vlastní stránku⁹ a vyvíjí se větší úsilí o zajištění toho, aby byla genderová problematika brána v potaz. Podíl smluv podepsaných s odborníci účastnicími se hodnoticích panelů pro program Horizont 2020 mimoto činil 41 %, což v porovnání s údajem za předchozí rok ve výši 37 % znamená nárůst.

Nadále probíhá sledování výše výdajů na **opatření v oblasti klimatu a udržitelný rozvoj** v rámci celého programu Horizont 2020 s ohledem na plnění příslušných výdajových cílů ve výši 35 % (opatření v oblasti klimatu) a 60 % (udržitelný rozvoj) stanovených v nařízení o programu Horizont 2020. Z údajů pro rok 2016 vyplývá, že cíl týkající se udržitelného rozvoje je náležitě plněn, zatímco cíle týkajícího se opatření v oblasti klimatu není dosud dosaženo. Údaje o výdajích v rámci programu Horizont 2020 zaznamenané v roce 2016

⁸ Posouzení provedené s využitím dostupných údajů.

⁹ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation>

(odpovídající částce 8,3 miliardy EUR) činí 28 % u opatření v oblasti klimatu a 65 % v případě udržitelného rozvoje. V porovnání s předchozími roky oba příspěvky vzrostly. K zajištění toho, aby bylo v rámci programu Horizont 2020 dosaženo cíle týkajícího se začleňování opatření v oblasti klimatu, je zapotřebí další úsilí celé Komise. V generálních ředitelstvích, která odpovídají za provádění programu Horizont 2020, bude dále podporováno trvalé začleňování opatření v oblasti klimatu.

Program Euratom i nadále podporoval jadernou bezpečnost a rozvoj jaderné energetiky. V rámci výzkumu v oblasti jaderného štěpení se 48 projektů, jichž se účastnilo 1 200 výzkumných pracovníků, zabývalo třemi klíčovými oblastmi: jadernou bezpečností, nakládání s odpady a radiační ochranou. V rámci výzkumu v oblasti jaderné syntézy program do konce roku 2016 dosáhl 47 % milníků stanovených pro výzkum na období 2014–2018 a poskytuje klíčové informace a údaje pro budoucí fungování průlomového globálního výzkumného zařízení ITER, které je budováno ve Francii.

Pokud jde o otázku **rozšiřování účasti**, vedle nástroje na podporu politik a „pečetí excellence“ bylo v roce 2016 vybráno deset projektů v rámci druhé fáze nástroje pro spolupráci (akce „Teaming“) s cílem pomoci zlepšit výsledky výzkumu a zvýšit investice v zemích, jež jsou ve špičkovém výzkumu méně úspěšné. Každý z projektů obdržel částku v rozmezí od 10 do 14 milionů EUR, což představuje celkem téměř 140 milionů EUR. V roce 2016 byla rovněž zveřejněna výzva k podávání návrhů v rámci první fáze akce „Teaming“ s finančním příspěvkem EU ve výši téměř 14 milionů EUR, jejímž výsledkem bylo 30 financovaných projektů. Kromě toho byla nadále poskytována podpora programu COST.

Mezinárodní účast v programu Horizont 2020 se v roce 2016 v porovnání se začátkem programu zlepšila, i nadále však zůstává znatelně pod úrovní zaznamenanou u sedmého rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj. K zlepšení mezinárodního rozměru programu Horizont 2020 byla přijata nápravná opatření. V porovnání s pracovním programem na období 2014–2015 se v pracovním programu na období 2016–2017 zvýšil zejména počet témat, která jsou pro mezinárodní spolupráci obzvláště významná. Komise mimoto průmyslové země a rozvíjející se ekonomiky nadále vybízela k zavedení mechanismů pro financování účasti jejich výzkumných pracovníků na akcích programu Horizont 2020 a napomáhala jim přitom a v roce 2016 pokračovalo úsilí o rozšíření jejich oblasti působnosti. Komunikační činnosti a cílené akce za účelem navazování partnerství byly posíleny zejména prostřednictvím kampaně „Horizont 2020 – program otevřený světu“. V říjnu 2016 přijala Evropská komise zprávu o pokroku při provádění strategie mezinárodní spolupráce EU v oblasti výzkumu a inovací. Stále důležitější součástí strategie EU pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací se stává vědecká diplomacie. Například ve společném sdělení „Integrovaná politika Evropské unie pro Arktidu“, které bylo zveřejněno v dubnu 2016, se zdůrazňuje klíčová úloha výzkumu a inovací při rozvoji mezinárodní spolupráce v otázkách Arktidy. EU rovněž uvolnila značné politické, finanční a vědecké zdroje na pomoc lidem postiženým virem Zika s cílem zamezit dalšímu šíření epidemie, dostat ji pod kontrolu, podpořit léčbu a nakonec epidemii porazit (se zvláštní výzvou k podávání návrhů s částkou ve výši 30 milionů EUR). Tato částka zahrnuje finanční příspěvky členských států i Evropské komise.

V roce 2016 se zeměmi přidruženými k programu Horizont 2020 staly Tunisko, Gruzie a Arménie, takže počet přidružených zemí se zvýšil na šestnáct.

5. SPOLEČNÉ VÝZKUMNÉ STŘEDISKO (JRC)

V roce 2016 poskytovalo Společné výzkumné středisko i nadále vědeckou podporu klíčovým politickým iniciativám, jako je regionální rozvoj, jednotný digitální trh, energetická unie, oběhové hospodářství, tvorba norem, hospodářská a měnová unie a migrace.

V dubnu 2016 schválil komisař Navracsics novou strategii Společného výzkumného střediska do roku 2030. Strategie připravuje Společné výzkumné středisko na to, aby lépe sloužilo stávajícím i budoucím prioritám Komise. Zaměřuje se mimo jiné na řízení znalostí a spolupráci s předními partnery. Společné výzkumné středisko aktivně přispívало k provádění nové politiky Komise v oblasti řízení podnikových dat, informací a znalostí. Systém pro modelování řízení majetku a znalostí se rozšířil z nástroje Společného výzkumného střediska na nástroj používaný v rámci celé Komise. V říjnu 2016 byl zaveden online prostor pro spolupráci s cílem posílit spolupráci s využitím platformy „Connected“ pro 27 týmů pro jednotlivé země v rámci evropského semestru. Činnost mimoto zahájila nová znalostní centra (pro migraci a demografii a pro územní politiky) a kompetenční centra (pro složené ukazatele a srovnávací přehledy a mikroekonomické hodnocení). Spojením odborníků, kompetencí, nástrojů, dovedností, údajů a znalostí a prostřednictvím spolupráce s generálními ředitelstvími Komise mohou tato centra přizpůsobit poskytování spolehlivých vědeckých doporučení a znalostí a lépe uspokojovat politické potřeby.

Sdílením znalostí, kompetencí a zařízení s více než 1 000 partnery z celého světa udržuje Společné výzkumné středisko vysokou úroveň odborných znalostí a poskytuje nejlepší vědecké důkazy pro tvorbu politik. V roce 2016 uzavřelo Společné výzkumné středisko ujednání se strategickými organizacemi, jako je Středoevropská univerzita, Evropský inovační a technologický institut, ukrajinská Národní akademie věd, Ministerstvo energetiky USA a vládní organizace US Geological Survey. Společné výzkumné středisko posílilo rovněž své vztahy s africkými zeměmi, zejména prostřednictvím akce k budování kapacit, která se zabývala problémy spojenými s tvorbou politik založenou na důkazech. K dalším úspěšným akcím, které Společné výzkumné středisko spoluorganizovalo, patřily akce „Science meets regions“ (Věda se setkává s regiony) a „Science meets parliaments“ (Setkání vědy s parlamenty) a páté výroční fórum o strategii EU pro Podunají, jakož i podpora transferu technologií pro země západního Balkánu.

6. ŠÍŘENÍ A VYUŽÍVÁNÍ VÝSLEDKŮ A KOMUNIKACE

Činnosti zajišťující cílenou pomoc projektům a konsorciím za účelem optimalizace využití a šíření výsledků realizuje Komise prostřednictvím zvláštních výzev k podávání návrhů, koordinačních a podpůrných opatření a zadávání veřejných zakázek, na což v roce 2016 disponovala rozpočtem ve výši přibližně 6,6 milionu EUR. Rámcová smlouva „Common Exploitation Booster“ (1,6 milionu EUR) podpoří 239 projektů, přičemž do konce roku 2016 bylo dokončeno 40 služeb. Pokud jde o externí zúčastněné subjekty, částkou ve výši 5 milionů EUR byla podpořena služba CORDIS, což je hlavní veřejné úložiště a portál Evropské komise pro šíření informací o všech výzkumných projektech financovaných EU a jejich výsledcích. Prostřednictvím nových iniciativ byly služby CORDIS rozšířeny a zdokonaleny. Využitelné výsledky výzkumu pro cílové skupiny jsou zpřístupňovány prostřednictvím tzv. „Results Packs“ a nová zdokonalená služba „Results in Brief“ představuje výsledek a dopad projektů širší veřejnosti. To bylo doplněno trvalým úsilím o propagaci úspěchů výzkumu a inovací financovaných z EU se zaměřením se na program Horizont 2020. Byla zahájena nová komunikační akce k vyzdvížení dlouhodobějších dopadů trvalé podpory EU pro výzkum a inovace v klíkových oblastech.

V souladu s politikou otevřeného přístupu programu Horizont 2020 musí příjemci zajistit, aby recenzované vědecké publikace, které vznikly na základě financování z programu Horizont 2020, byly uloženy v úložištích a byl k nim poskytován otevřený přístup, tj. on-line přístup, který je pro uživatele bezplatný. Na konci roku 2016 se podle podepsaných grantových dohod tohoto pilotního projektu účastnilo přibližně 68 % projektů ze základních oblastí. Ačkoliv se tento pilotní projekt týká vybraných oblastí programu Horizont 2020, bylo dosaženo pokroku při rozšiřování otevřeného přístupu na další publikace a údaje z výzkumu, takže od roku 2017 se otevřený přístup k údajům stane v pracovních programech standardním pravidlem.

Plně v souladu s balíčkem týkajícím se zlepšování právní úpravy byl posílen význam monitorování a hodnocení ve strategickém programování a politickém cyklu.

7. VÝHLED

Výhled byl ovlivněn jak nadcházející polovinou doby trvání programu Horizont 2020, včetně průběžného hodnocení, tak i počátečním úsilím o stanovení základů následného rámcového programu.

V roce 2017 byla dokončena průběžná hodnocení programu Horizont 2020 a programu Euratom¹⁰. Výsledky těchto hodnocení vedly k zlepšení pracovního programu na období 2018–2020, pozornost je například věnována zvýšení míry úspěšnosti žadatelů.

V září 2016 byla zřízena skupina na vysoké úrovni, které předsedá Pascal Lamy a která má stanovit vizi budoucího výzkumu a inovací v EU a vypracovat strategická doporučení k maximalizaci dopadů programů EU v oblasti výzkumu a inovací v budoucnu. V červenci 2017 předložila tato skupina závěrečnou zprávu¹¹. Zpráva skupiny na vysoké úrovni bude spolu s poznatky získanými v rámci průběžného hodnocení programu Horizont 2020, probíhajícím prognózováním a ekonomickým opodstatněním veřejného financování výzkumu a inovací a jeho dopadů představovat základní prvky, na nichž bude založen následný rámcový program, jenž Komise navrhne v roce 2018.

¹⁰ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=h2020evaluation

¹¹ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=hlg